

در علیّه د عظمه ده (آرولک) غزّ نسی اداره خاسته

Նամակ կամ որ եւ կ գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՎԵԼԻՔ ՕՐԱԲԵՐԵԻ
ԵՄԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորասուկեան Խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK",
Galata, CONSTANTINOPLÉ

20 ՓԵՐՍ. 20

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱՅԱՆՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսյն եւ գաւառներու համար տարեկան 140 դր.
» » » » վեցամսեայ 70 »
» » » » եռամսեայ 40 »
Օսար երկիրներու համար տարեկան 40 ֆր.
» » » » վեցամսեայ 20 »
Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115
դրութի փուլը 100 դրութի հաստատվում է:
Տեղական Իրաւասար ծախքի բաժանոցայ կզմեաբերի:

Մանուցման համար պէտք է դիմել ուղղակի
Խմբագրատն:

20 ՓԵՐՍ. 20

ԱԶ ՈՒ ԶԱՆ

ԲԱՅԱՆՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐ ԱՐԵՎԵԼԻՔԻ

Տարիներ առաջ, կարծում դարձեալ
«Այլ ու Զան»-ով մը, նոյն այս էջերուն մէջ
հարցազրուց էի թէ ո՞վ յոյցացած էր հար-
սանեաց եւ յուզարկարարութեան առթիւ
«Գիտանք ծաղիկներով»-ն «Գիտանք ծաղ-
կեպտակներ» մեր Հիւանդանոցին դրամ վը-
ճարելու դադարաւոր: Այդ դադարաւոր ո՞վ
թէ միայն գեղեցիկ ու զործնական էր, այլ
անոր չնորհիւ տարուէ տարի բաւա-
կան կարեւոր եւ հետզհետեւ անող հասոյթ
մը կը զոյանար այն հաստատութեան ու-
րուն վրայ գլխաւորաբար կերպարացած է
ժողովուրդին գործադրանքն ու հողա-
ծութիւնը, ճարտարական չէր այդ դադար-
աւոր յարգողին անասնով մնալը:

Վերջէն, առիթը ունեցայ տեղեկանա-
լու թէ ո՞վ յոյցացած է այդ դադարաւորը,
եւ այսօր շատեր գիտեն արդէն թէ նոյն
ինքն Յակոբ Գործէնէն էր: Եւ Գործ-
էնէն էր նոյն այդ դադարաւոր մշակած է
1892-93ին, Արեւելիք մէջ, եւ այդ պատ-
ճառով ալ բաւական երկարատեւ պայ-
քար մը մշակած է: Ինքն այն ատեն թիւ մը
տարբեր ձեւով ներկայացուցած էր դա-
դարաւորը: Այդինքն, ինք կ'առաջարկէր որ
յուզարկարարութեան առթիւ «Գիտանք
ծաղիկեպտակներ» նախկինում գումարներու
փոխարէն, Հիւանդանոցի Հոգաբարձու-
թիւնն ալ իր կողմէ 10, 20, 50, կամ
100 դրոշմով ամ օրէն մեծապէս հան-
գէտին: Եւ ինչպէս ինչպէս ալ իր կար-
գին կ'առաջարկէր թէ պէտք է որ մեր հո-
ւանդները զոյնը ծաղիկներ, թէ անաս-
նաբանական լան մը կայ այդ ծաղիկեպտակ-
ներուն մէջ, որոնք չկային չէմ գիտիմ
թէ ինչ օգուտ ունին դէպի վերին երու-
ստեղծ անցագիր հանած ո՞ր եւ երանելի
մտնելով մը:

Այս էին զբաղմունք, կէս բանաստեղծա-
կան պայքարը բաւական չարտահանու-
ցաւ, եւ արդիւնքը տա եղաւ, որ ժողո-
վուրդը հակի առիթ Գործէնէն էր: Եւ Գոր-
ծէնէն անպակաս զարգացաւ: «Գիտանք ծաղ-
կեպտակներ» գործիւնը տարի մը վերջը,
1894ին, արդէն իսկ հաստատուած էր, եւ
նոյն տարին 13,603 դրոշմ հասոյթ մը կը
թողարկէր: Բնականօրէն, Արեւելիքն այն
ստորանան գտնացողն էր որ Գործէնէն
էր: Գործէնէն կրնար ինքզինքը հարաւոր զգա-
լով զորդութեան դադարաւոր յոյցացած ըլ-
լալու համար: Անկէ ի վեր, յաջոր-
դող իւրաքանչիւր տարուան մէջ, ճիշտ
պատճառ մը աւելի ունեցած է ինքզին-
քը հարաւոր զգալու, որովհետեւ տարուէ
տարի այդ միւսնոյն հասոյթը աւելցած է,
եւ շատ ալ մեծ համեմատութիւններով:
Անաստիկ ցուցակ մը՝ որ ցոյց կու
տայ թէ յուզարկարարութեանց առթիւ
«Գիտանք ծաղիկեպտակներ» դրամ վճարելու
գործիւնը ինչ արդիւնք տուած է ու վեր-
ջ տարուան ընթացքին մէջ:

1894 թին	13,603	դրոշմ
1895 »	20,913	»
1896 »	14,269	»
1897 »	16,970.50	»
1898 »	21,471.50	»
1899 »	23,846	»
1900 »	34,701.50	»
1901 »	50,109.50	»

Գումար 137,884.— դրոշմ
Ինչպէս կը տեսնուի, 1894ին տարե-
կան մը, միայն 13,603 դրոշմ բերող այդ
գործիւնը, ուրիշ տարի վերջը, 1901ին,
50,109.50 դրոշմ պատկարովի գումարը
զոյացուցած է, եւ այդ ընթացքին դա-
տնելով, կարելի է հետեւեցնել թէ տարուէ
տարի պիտի աւելանայ:

Այդ դադարաւորին ծագած է նաեւ
հարսանեաց առթիւ «Գիտանք ծաղիկ-
եպտակներ» հիւանդանոցին նուէր տուող
դադարաւորը, եւ կրկին Գործէնէն էր:

«ԱՐԵՎԵԼԻՔԻ ԹԵՐԹՈՒՆ» (18)

ԲՈՒՆ ՊՈՒՐԵՐԵՐ

ՍՏԻՐԱՅԻՆ ՈՃԻՐ ՄԵՐ

ԱՐԵՎԵԼԻՔԻ ԲԱՅԱՆՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Նոր Արեւելիք տը Ծագել բարեկամա-
կեամբ կապուած էր Պ. տը Վէրլի հետ,
նախաստիպան պեղումներու եւ հետեւեցող
նկատմամբ ունեցած իրենց ծաղկուն պայ-
ճառով, ախրին տը Վէրլ ուրախութեամբ
տեսած էր որ տակաւ կէտի կը պիտար-
ուէր Արեւելիք: Թաղուն հանգոյց մը կը
պատճառուէր իրեն իր խորթ աղբիւրը ա-
մուսնացնել հարստութեան շունեցող մար-
դու մը հետ, եւ անոր դրամաբան շատ
փութը ըլլալուն, մշակել կեանք մը անցը-
նելու դաստապարտել զայն, երկար ատենի
համար: Սակայն մարդ, որ կը խանդար-
էր զէն հաշիւները, ինչպէս նաեւ մեր

տարի կ'իյնայ անոր նկատմամբ հպարտու-
թիւնը զգալու իրաւունքին զլուստը բա-
ժինը: Մէկը միւսին հետեւեցողներն է,
եւ ինքն երբեք այս վերջին գործիւնը
նախորդին չափ չաճարք չէ՛ եղած հիւան-
դանոցին, գոնէ ամէն յոյս կը ներշնչէ
հետեւեցող աւելի հասոյթ մը զոյացուցելու,
ինչպէս կը յայտնուի արդէն հետեւեալ
ցուցակին:—

1894 թին	540	դրոշմ
1896 »	216	»
1898 »	2417	»
1899 »	703	»
1900 »	14,380	»
1901 »	20,286.50	»

Գումար 38,542.50 դրոշմ
1894ին 540 դրշ. միայն արտադրող
հասոյթի աղբիւր մը էր: Եւ Գործէնէն
20,286.50 դրոշմ կը զոյացնէ, պէտք է
հաճանք վերջին խոստացած ըլլալու իր ա-
պագային նկատմամբ:

Չեմ գիտեր սակայն թէ Հիւանդանոցի
Հոգաբարձութիւնը երբեք մտածած է
ո՞ր եւ յայտնուէ կերպով մը իր վարած
հաստատութեան կողմէ երախտագիտու-
թիւն յայտնել Գործէնէն էր: Եւ Գործ-
էնէն ինչպէս Գործէնէն էր, որուն մէջ
մէկ թելադրութեան չնորհիւ, այդ միւս-
նոյն հաստատութիւնը ուր տարուան մէջ
236,426. 50 դրոշմ պատկարովի գումար
մը տուցած է, գումար մը՝ որուն վրայ
մանաւանդ տարուէ տարի ուրիշ գումար-
ներ ալ յաջորդաբար պիտի բարդուին:

Գիտեմ որ Համալսարանն ամէն օրը,
իրեն պարտք նկատած է Հիւանդանոցին
ճարի սեղանին վրայ, բոլոր ներկայիս
առկէ երախտագիտութեան յայտնել այդ
մասին, բայց ասիկա չէ բարեւ. Խոսքերը
կը թուին, կը կորսուին կ'երթան, զա-
նաքան արձանագրող գիրքն ալ կրնայ ան-
հետացալ կամ մոռցուի: Այդչափ դրա-
կան գաղաղակ մը յոյսով մը, նոյնչափ
դրական կերպով մը պէտք է երախտա-
գիտութեան յայտնել: Եւ իր այդ լուսա-
ւոյն եղանակը չը պիտի ըլլար ո՞ր եւ յո-
յուսարար առաքելայ մը նուիրումը:

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան ան-
դամները պէտք եղածին աւելի ապրի-
աններ եւ, հասկնալու համար թէ երախ-
տագիտութեան այս եղանակը ամէն բանէ
առաջ իր պարտք մը կը ներկայանայ հա-
ստատութեան համար, ինչ որ անհրաժեշտ
կը դարձնէ անոր հաստատութիւնը:

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՒՆԵԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ

ՆՈՐԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐ

Վերջերս նորահայտութեան մը կերպա-
րանք տուաւ մեր լրագրութեան մէջ անոր
համար հաւատքը խնդրող առաքելայ ընել
եւ զանազան խորհածներով անները
դատարարելու, հաւատքը նորահայտութեան
գումարին մնացած ճշմարտ պատճառագիտու-
թիւններով: Այս երեւոյթը յետադարձ-
ութեան մը յայտարար նշան է եւ միւսն-
գումարն ամբողջ դատարարութեան ամենէն
փայլուն օրինակներէն մէկը: Անտանք իր
կրօնական համոզումներուն համար չի
կրնար խորհուրդ, որովհետեւ իր եւ Աս-
տուծոյ միջեւ կարգադրութիւնը հաշիւ
մըն է, որուն չին կրնար միջամտել նոյն-
քան մեղադրական մարմնով եւ նոյնքան
անկարողութեամբ օգտուած մարդիկ:
Շատ լավիւր յանգիւնութիւն կը պիտի
ըլլար, մանաւանդ հարստին պաշտօնակա-
րի համար ուրիշներու կրօնական հաւա-
ղումներուն վրայ հիմնել իր պաշտօնը—
որուն մոլին է—կրօնական ջրհեղեղութեան
թեմէն ժողովուրդին կը նշարէր թէ ինչ բա-
նէ կը խուսափէր ինչ: Դալով ամուսնու-
թեան եւ իր ֆիզիկական իրականութեան
ներսույն, ինչ կրնար զիջուած ըլլալ: Ուս-
տի, երեւելիքին զուրկ եղած ատեն՝ բա-
րոյական շատ վտանգավոր կացութեան մը
մէջ կը գտնուէր: Իր մանկութիւնը մը-
ստան ճնշում մը մէջ անցած ըլլալով, վի-
ստան գաղաղակներու ճաշակը չափա-
զանցօրէն զարգացած էր իր մէջ, այսինքն
այն կարողութիւնը, որով կեանքը կ'ըմ-
բռնուէր կանխապէս յոյսով անցողութեանը
համաձայն, յետոյ բարդացածով զայն ճշ-
մարտութեան հետ: Իր ապագայ ամուս-
նութիւնը, փրկութեան համար զրգացած

սարակութիւնը վերջերս այն պայքարնե-
րուն մէջ որ քաղաքացիական ընդդէմ Արմա-
շականներուն, որոնք համոզումները դա-
տապարարելու համար հաւատարմին մէջանող
գրին, ասով թէ՛ ժողովրդականութեան իրեն
չանցուէ, եւ թէ միանգամայն Արմաշական-
ներուն դէմ մտացած ամուսնութեաններուն
վրէժը անհնուր համար: Այս ամսար պայ-
քարը, նոյնքան ալ տխուր հետեւութիւն
մը ունեցաւ, վտանգ իր մասովն այս
թմբակարարութիւնը, ինչպէս յաճախ նոյն-
պէս եւ այս անգամ իրեն հետեւողներն
ունեցաւ, ամենքն ալ կեղծ վերստանա-
նք, որոնք այդ զիմարին տակ սկսան ի-
րենց թշնամիներուն վրայ յարձակել, զա-
նաքան մասնաձիւր ընելով իր թերահաւատ
կամ զիւրիւր եւս խոստութեանը բնու-
համար անկողին: Այսպէս, օրինակի հա-
մար, թաղական աղա մը իր զորեցուցած
վարկը եւ իր վրայէն վերցած վտանգու-
թիւնը վերստանալու համար իր անհրաժե-
շտական ամբողջութեան իրենական երեւակայած
իր մէջ պատճառակարգ վարկաբեկ ընելու
զիտարարութեանը զայն, կ'ապագայանէր
իր անկողին, բարեկամ (չ) թերթի մը մի-
անկողինը պատճառած: Եւ իր թէ ա-
ստիկա բաւական եղած չըլլար, նոյն իսկ
կը համարեայր ուրիշ անց մը ալ զա-
րգ կարգաւ հասարակութեան, կրօնի
զարգացումն պէտք էր փաստաբանելով եւ
ասով կարծելով թէ այնքան յարգ եւ
համարում պիտի վստահի որ պաշտօնի
մը առաջնայ պիտի դառնայ: Բայց զգե-
ցաւ զարգար ճիշտ հասկանալու պատճառաւ:
որովհետեւ զգուցած միայն կրնայ առաջ
բերել այնքան անհրաժեշտութիւն: Եւ անհրա-
ժեշտաց ընթացք մը, որ աւելի միջին դար
կը հոտի քան թէ ժամանակակից դարուն
կը պարզանք:

Պիտի աւելի տեղի օրինակ մըն ալ
տուաւ քանանայ մը որ պէտք եղածին
աւելի խիտ եւ նախանշելի ոճով մը
հրապարակ իրա՞նք քաղաքական անդուշտ
կրօնական ջրհեղեղութեանը զիմարով
ժողովուրդին տարաութիւններն օգտուե-
լու ջանացող խոսադարութեան մը յոտ-
ակամութեանն էր, որ շատ անգամ ուրիշ մի-
ջնոցին կրնար որոնել թերթի սպասուելու
համար: Ունէն պարզապէս միջին միջին հա-
մար արտակարգ կերպով տեղի կը թուի
այս պայքարը, զոր բայցած են կրօնական
զարգացումներու չորհրդ: Հաւատարմի չոր-
հրդ յարգուած պայքարներն եղած են
միջնոցայ պատճառը այն տարակրօն-
ներով որոնք այսօր պարզած են հաւա-
րակութեան դանախական խոստումն մէջ:
Տեղեկներն օրերը կը յիշեցնեն այդ ա-
րարքները, եւ մենք այնպէս կը կարծենք
թէ անոնց նորահայտութիւնը անցած է շա-
տանց, նորէն նոր այդ ցուակի երեւոյթ-
ները վերականգնանային, չիտակ աղուոր
նորահայտութիւն մը չէ:

ԳՐԻՉ

ՀԱՄԱՐՈՒ ՆՈՐԵՐ

ՄԱՐԴՈՒՆԵՐ—ՍԱՄՍՈՆ

Մարտի մէջ չափւում, Մարտունը
մեր ետին թողած, կ'անցնէր Պէքէ-Ի-
է-Ի-է-ն, այն պատճառով ու զրեթէ նուի-
րական ընդդէմներէն, որուն լայնատիւր
հոգեմէրն տակ ինչ աղբիւրներ, ինչ կր-
նային, ինչ զրգացումներն եղած են:
Այդ միջոցին, բաժանում մը միայնակ այդ
ցանկորդուած վայրին հանգչել չէմ կրնար
վայրկեան մը գտնի կայուն չանելու ու
չիտիւ մեծապէս, ու անկէ շատ օր մի-
րիւր յուշերը տանին անցողի ուրուա-
տիւր, մէկի մէկի, անպատճառ հանգչելով
մը իր ինքնով զիւր:

Շափուն մըն ալ, եւ աշխատ երկվար-
ները կը զարթոնէ քաղաքական իրենց
նորութիւն, որ մայիսի դադարեցում ձը-
պուս, երկին շողով ու երկին շողով փո-
փուրէն երկնայան ու բարեկամութեան
բով ծիծղուէ, եւ հոգեմէրն, տարմա-
րու, սարեակներու ու սոխակներու գեղ-
բերկրանքին մէջէն ընդշնամուած, զըր-
դանքի, հեղանքի զբաղում մը կը թուէր
իրեն: Դժբախտութիւնը անպակաս ուղիւ
Արեւելիք Ծագել այն մարդուն մէջ ըլլալ,
որոնք իրենց արդիւն խորը ունեցած բոլոր
գործիւններով ու փոփոխանաւորու-
թեաններով հանդերձ ընդ միւր կան-
գիտանքան կ'ըմբռնէր: Ամուսնու-
թիւնը՝ երկին համար եղաւ կատարումը
բանի մը այնքան զարթոնի որքան ա-
նախկինով, իր ատեր մը՝ վարձարու-
անհարակ բրտութեան մը: Այսպէս, գե-
լատարուած նողկանքով մը ընդդէմ իր
ամուսնին գաղափարները, ինչ որ ալ աւելի
երկնայ զարթոնք արդէն իսկ ընդմեջ
կրկնուէ եւ ծախսերը կ'ընդունի խոնարհա-
յալ մարդը, ինչպէս են յաճախ ամէն ա-
նոց մը իրենց առաջին տարեկան չին մեղ-
անցուցած դիւրանալու յարաբերութեանը
մէջ: Արեւելիք Ծագել վայր մը ունեցաւ,
իր զգացած սէրը յայտնուէ կ'ընդուն, որով
զարգացած սէր մը տանեց անոր նկատմամբ:

գեղանկութիւններ, անցողիկն աչքը ու
սիրուր մէկտեղ կը հրապարակ:

Ազ-Տաղի գետ սպիտակ կատարէն
վրդո հեղիկ զամբի մերթ կը բերէ հոտա-
ղի մը արեւին աղեկները հեղեկանքը սի-
րեղի մը տխուր յանկեղեղին՝ որ կ'երթայ
խառնուիլ ու մարկ առ յաւեւ բնութեան
անկուր ճայներուն մէջ... Կառքին տա-
կալի ցնցումները կ'իյնան յանկարձ-
խալ-Տաղի խոնարհ անցնելին: Բա-
րեւարտաբար գիշերն ի լուս մաղուող
անհրաժեշտ ծածկած է փոփոխ թանձր խառ-
նակը: Մարտունը, յոր ու պղտոր, անշնա-
գետով մը թէւեւ, սակայն որդի օգտու-
ող եղած է ան, Իրիսին ու Արեւին շատ
անկուր, անշնա՞նք համարաբար: Կառ-
նակ մը աղբիւրներ, մեծ մասամբ նոր
գործիւններ յարգարուած, օրական 3500
գրին (Պոլսոյ) ցորեն կ'աղան, հարկաբե-
ւոր զործնարարներ, հազարաւոր կուտա-
պաններու պարտուած հաշիւներով: Կա-
ռանցիկ արտադրուած աղբիւր, մանաւանդ
Պէ-Ի-է-ն, ասակին տեսակը, ուրիշ
անգիւրն աղբիւրը գեղանայ համարուե-
լով, Մարտունը կ'աղանգի գրին, չըլլալով
ծովեկերայ զարգացներ, Տրապիզոն,
Պոլս, Կապադ, Կարսները, Յուստանու,
Պէքէ-Ի-է-ն շատ մը ուրիշ տեղեր կ'ար-
տաւորի:

Խոնարհ, միշտ Տրապիզոնի կուտա-
կալութեան ամանակները, քաղական ա-
ղիկ շողոքուած է, սակայն անկէ անդին,
մանաւանդ Զաղալէ միշտ Մարտուն,
սոսկալորէն արուած ըլլալուն, տաժա-
նելի է, միայն, Կապադէն անցին, կա-
մարները շատ հաստատուէ ու շատ գե-
ղեցիկ չիտուէ են:

Իրիւնամուտին հետ կ'օրհնանք իր-
մայի աղանգի պարտուած: Կառքին շող-
նող առաջին բանը՝ մարտունութիւնն է,
քան մը՝ որ շատ խանդուն մէջ կը պակսի:
— Կառքիւնները կ'ընեն իրենց — շատ զա-
րգաւոր մը փաղաքական ինքնով մը
կ'առաջնորդէ մեղի քաղական կրօնի կա-
նաւորուած մանախաղով սեռեակ մը: Գա-
րուր ժամ չի տեսէր՝ սուրճը կը հրապար-
կուի, կէս ժամ ետքը՝ սամուրը կը
իտայ ու կը սուլ: արձանգիւս-կաթին
եղած յոյժած ըլլալով՝ կ'իյնան Տրա-
պիզոնի փող: Կառքին շաղի զիւր-զալ գաղ-
պարկը կը անհնգ վար, միշտ Զաղալ-
լը, միշտ մշտին մէջ: Կառքին մը տա-
նելի լուսով կը սիրենք բարձրանալ Մանուր
Տաղիի գետի վերջ: Կառքին կը փարսուի
Հաղաւ-արեւմտան կողմէ, վեր կը ցցուի
Ազ Տաղի իրենցալիս զարգացող: Գառ-
նի բարձրանք, անշնա՞նք կը բարձրանայ ա-
նի, անշնա՞նք կը փետնայ, ինչի չէր
տեսնուէր Պաղարկի ճորտը, միշտ ճն-
քի եւ հիմա՞նք բարձրանալ: ո՞վ երբեք
միշտ այդպէս չըլլալ: Ծած, յոյժով վի-
ճակի, բարեկամ մէջ եղող, յոյժի նկա-
րաղի տէր անհնգ կրնար արդեւեւ տես-
նի բարձր, ճնարարական աղիւն ու վտան-
քաբեր ու նկարագիրներ...:

Երեք ժամ շաղախի ծաղկապտակի
նստած զիւրեքի ոտները թիւր ըլլալուն
համար, կ'իյնան կուտը ճորտ մը քաղ-
լու: Երան ծաղիկները ճորտ վեր կը
մաղցնին, փռուտ մայրաքի մը կը կառչի
պատառու: Կանդ կ'աղան մը չպատուի,
վար կը ծախ կ'աղան փոխէն աղանակ:
Ինչ տեսնուէ, թուփին տակ ցողովը կը

այնքան մատաղեքան մանուկները փրկեց թաղայական զանազանութիւն մը։ Ահն անգամ որ անոր մաշուր ու անբարիք աշունքը կ'արձանանայ մեղքու յիշգրտութեանը մէջ, չեմ գիտեր պարտութի ինչ զորաւոր զգացում մըն է որ կը պարփակէ զինս որք մեծամասնոր կը մտածով թէ, չառ մը մեծանարարական կան, որոնք իրենց անբար-պատ անօրութիւններուն ու զեղեք արքա-չառնեղեքուն մէջ յորացած, հազիւ ուրիշին կը յիշեն կեանքի զրկումանները։

Երախտագիտական այս անհրաժեշտ հարկին մատուցումին յետոյ, կ'անդրադառնա որքանոցին պատուութեանը, ու որուն վրայ զբաղը դառնար մէկը խոստած չէ մինչեւ հիմա։

* Տնարգէլքիլի որքանոցին հաստա-տութիւնը հինգ տարին կ'անցնին։ Այս աւերող չըմալը կը բաժնուի երկու մասի, որուն առաջինը կը վերաբերի նախորդ եւ երկրորդը արդի խնամակալութեանս Առաջին խնամակալութիւնը կը բաղկանար հետեւեալներէն. — Տ. Յակոբ քահանայ փայապեան, Մկրտիչ էջ. Եղիշեան, Յովնանէն էջ. Տոնեան, Կարապետ էջ. Տ. Պողոսեան եւ Յակոբ էջ. Տոնեանս Աստուծո, եթէ ոչ քաղաքին ամենէն հաւ-րուսանողը, բայց զոնք ամենին պատուաւոր, ամենէն ձեռնառն ու ազգեցիկ անձ-նաւորութիւններէն էին։ Իրենց վայելած արարաբացի հաճախէ ու պատկառանքին նորհիւր, իրենց զորոնեղութեանը եւ նախնորութեանը որքանոցը հասուցած էին նիւթական ու բարոյական բարձրութեան մը, որ նախանշիւրութեան բոլոր հանգամանքները կը միացնէր եւ բոլոր որքանոցներուն չարքին մէջ, առանց չա-փազանցութեան, զբաւած էր զիւրը մը որ արդարեւ եղական էր։ Երկրական փայ-լուն մատակարարութիւնը մինակ չէր որ իրենցը եռանդուն զորոնեղութեան կար-կառուն մէջ յատկանիւր կը կազմէր, լաւ խնամածութեան աւարակալ եղած էր նաեւ որոնց բարոյական դաստիարակութիւնը, որուն պատճառութեանը համար նախ Պ. Մամբէր Աւետիքեանը ու ետքը Պետրոս էջ. Մրայապետ հիւրընկալուած էին որ-բանոցին մէջ։ Որքերը չափազանց աւերող ու կայտաւ չէին, նպատակարարելով այն զգուշութիւն խնամութիւններէն, որ մարտապարական տրամադրութեան մը ար-տադրոյթին էր։

Իրերու այս փայլուն ու վարդազոյն պատկերաբարութիւնն առնել, բնակաւարար, ժողովուրդին որքանոցին տրամադրու-թիւններն ալ միշտ արծարծուն հանդա-մանք մը ունէին ու ամէն անգամ որ, խնամակալութիւնը նիւթական աստարու-մի համար մ'ընչեան ու Յարութեան Զա-տիկեանը գիտեմ կ'ընէր անոր առաջադա-տութեանը, անկիւս կը կարողութեան ամ-բողջ թափովը կը բանար քառակն բերանը։ Ահէ կողովին այս պարբերական հանգամա-կութիւնները, միւս կողմէն պատանական ինքնաբեր յուրաբաւութիւնները միացած խնամակալութեան զբաւում ու հայրական ջանքերուն, սա վստահութիւնը կը ներշնչէ ինչ թէ, եթէ նոյն պատեմ, ձախող պա-տանակաւորութեան մը, ընդհատուր Պատա-րիարքական նպատին առաջումը, անոնք իրենց բարոյական հեղինակութեանը միտքի յաջողէին զուտ սեղանայ ոյժերով պատկարարող որքանոցը։ Որքերուն հա-գուտաները, ուսուիչները եւ բոլոր պի-տոյցները ժամանակին կը յանձնաձեռնէին ամենէն նպատակարար պայմաններու մէջ ու վերջապէս յարգարուած էր հանգստա-ւէտ կայաց մը, որուն մէջ որքերը չափա-զանց ուրախ էին եւ իրենց ընտանեան յարկին մէջ բնակելու պատրաստը կ'ըմ-բողջէին։

Որքանոցին հաստատութեան սկզբնաւո-րումին, մինչեւ երեք տարի, անկիւս չա-րունակեց արդիւնաւորութեան ու կանոն-նաւորութեան աստիճանական զարգացու-ման մը, որուն գեղեցիկ իշխանակութիւնը միշտ անհիշելի պիտի մնայ մեր մտածումի ծաղկերուն մէջ։ Սակայն չեմ գիտեր ինչ իրադարձում մը պատճառով, ինչ չարա-բաստիկ առիթ մը ներկայացուց որ այդ գործունեակ ու մեղուաւան իրաւակալու-թիւնը բարկացաւ ու հրամարեցաւ, առանց ակնած կասկածի ամէն կողմէ արտայայ-տուած թախանադին փափաքներուն։ Կ'երեւի թէ պարագան շատ ծանրակիւռ էր որ իրենց այնքան սիրած ու փայլեցած ձեռնադրութիւնը լքեցին ու քաղաքեան, անպէտ իրենց արդին մէջ պատկերով միւս-նոյն ազգայնաստեղը, զոր այնքան զե-ղեցիկօրէն կ'իրարակցէին իրենց պատանա-վարութեան ամբողջ տեսողութեանը մէջ եւ որուն միշտ արագին երախտագիտու-թիւն մը կը անդաճանէ բոլոր որքերը։

Այս ցուալի հրամարումին ետքը, սկը-սաւ որքանոցին երկրորդ շրջանը, որուն մէջ բախտն ու յաջողութիւնը խոժոռեցաւ անոր եւ եթէ հաջեցք թէ որքերը են հի-մալեան ինքնակալները կամ հոգածու-ները եւ քահանայութեան պիտի կերտանային գեղեցիկ պատանակը, Մկրտիչ Առա-կանին վրայ, որ գրեթէ որքանոցին սկզբ-նաւորութեան մինչեւ հիմա, կախովին ու զորադարձային խնամքով մը ու եղբայ-րական անեղծ միջով մը ամէն տեսակ ծառայութիւններ կ'ընէ։

Այս պարագաներուն վրայ բարդեցէր Պատրիարքական նպատին նուազումին չարաբաստիկ իրականութիւնը ու անդը-ջական դաշտարումն ետքը որքանոցի չա-րաւորէ կործանումին հասանութիւնը, ալ այն առնել կ'անձնադր իրականան պատկե-րացումը որ անխուսափելի է։

Ինչպէս արեւելքի զորաւոր պատուար մը կանգնելու համար իրաւունք ունի դիմե-լու բոլոր բարեւեղներու գլխութեան զգա-ցումներուն, որպէս զի զուր բաւական աստիճան մը չարունակէ որքանոցը պատուա-ր

ելով իր բառատունի չափ որքերը, ու-րոնց մեծամասնութիւնը արեւտի մը հե-տեւելու տարիքը չունի եւ բոլորովին կա-րատ է մասնաւոր խնամածութեան։

Միւսով, պաշտօնական այդ ընդհանուր գիւմումին մէջ, սա կէտը զարմանալի է թէ Առաջնորդարանը ինչպէս համար չի իրենք քաղաքին կարող գաղափարը ձեռ-նող, կան հարուստներ որ մէկ անկիւսով ինչ կ'ընան 100 ոսկի նուիրել, առանց իրենց քառակն մէկ կողմը նիւարացած զգալու։ Ասիկա տեսակ մը մուրալու վարձութիւնն է։ Մըր մնաց այն իրոյստ Տնարգէլքիլի, որ ուրիշներու ժամադա-կութեան զգումով ընկող անպատուութիւն կը համարէր իրեն։ Հիմա ինչպէս աղբը սարկու կոշտմանը կ'ընէ, ասիկ անկէ պաղատագին ոգորոնութիւն խնդրելով։ Միթէ միւսակ Տնարգէլքիլի մէջ, անկա-րելի է ամսական տասը ոսկի հայկա-յիւնը։ Ինչ կ'ընեն մեր հարուստները, որոնք ամէն պարագային մէջ խորթան ձեռն-առնելու կը արտաճարգեն։ Եւստասիկ ամենէն լաւ պատեմութիւնը բարեբարեւո-րան աստարելու։ Երբեմն իրենց մէկ հարա-նիքին կամ կերտակումին մէջ տանձակ-ներով ոսկի կը սպասեն ու իրենց ազգի-կները սնտիկ պատճառներով օժտելու համար հարկաւոր ոսկիները հողեցան աւելի արիւթանք մը ու հոգանք մը չէ, եթէ այդ անհարկ վատանութիւնը գտնէ մէկ մասը յատկացնեն ասակ բարեւիրա-կան նպատակի մը։

Անշուշտ Առաջնորդը, իր քարոզիւ-րուն մէջ շատ պիտի ծանրացայ այս կէ-տերուն վրայ, որպէս զի Տնարգէլքիլից ալ վարձուի ինքն իրեն ամէն րան տեղի-ծելու եւ չարունակելու։ Անաւարկ զըզ-րոցներուն օրինակը առնելու էին Այն Տնարգէլքիլից որ խալիվայի մը, ամա-կան 100 դրուշ տալով կը մատակարարէր ի վարձարանը, հիմա ամսական չորս հազար դրուշ ծախք կ'ընէ, մինակ Ս. Կիրակոսի վարձարանին համար։

* Որքանոցի նուիրուած այս յօդ-ուածին բարեղէպ առիթովը, կ'սրբէ որ, իշխանութեան պղծիկ բաժին մըն ալ յատկացնեն քաղաքին ամբողջութեան որքանոցին, որ քանի որ տարբի ի վեր բաւական կանոնաւորութեանը կը չարու-նակէ, բարեւեղներու արտաբերի նուիր-բատութեանց շնորհիւ, պատանայելով եօթնամասուն չափ երկուս որքեր, որոնք զրկելը խնամածութեանը անքա-միտ մտածութեան մը, Ս. Կիրակոսի երկ-ուս վարձարանները կը յանձնեն, ստա-նալով տոնմային մաքուր դաստիարակու-թիւն մը։

Տնորէն Պատ. Յակոբ Առաջնեանի մեկ-նումովը, անոր խնամածութիւնը յանձ-նուած է Միւթիվէլլեան Դաւիթի էջ. Ի. որ բողբաջական հաստարակութեան պատ-ուակիր անձնաւորութիւններն մէկն է։

Այս որքանոցը ձեւափոխութիւն, ան-կուսներ, բարձրացումներ ունեցած չէ։ Սկիզբէն մինչեւ հիմա չարունակուած է որդը զբոսթեան ու միջակ մատակարա-րութեանը մը։ Որքերէն չափանշանները վաղուց արեւտի կը հետեւին, իրենց ֆի-զիքական ու մտաւորական տեսողող ստա-նալով միանգամայն Անոնց մէջ կը զրու-նուին ու չիմ ու խոստմնայից արդանք ու ազդիւններ, որոնց մէջ յարմարագոյնեղ տարբի տարի կը զրկուին խարբիլի Գիւլէնը։

Որքանոցին ներքին հակողութիւնն ու հողածութիւնը բաւական օրինակ է, որ յայտնաւէտ կը նշարուի որքերու լուրջ ու համեստ կերպարանքէն։ Առաջ հան-գրեմ, շատ քաջակերական պիտի ըլլար Առաջնորդին ու անոր վարձութեան երբեմ-նակի այցելութիւնները, ներարկելով նկատաւոր անձերու մէջ եռանդուն գոր-ծունէութեան մը հրաշքը, ու որքերուն մէջ ժիւր ջանասցողութիւն մը, որ այնքան անհրաժեշտ է։

Տնարգէլքի ԵԱԿՈՐ Պ. ՓԱՊԱԶԵԱՆ

Արտաքին Լուրեր

ՅԻՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԻ
Կրօնական միաբանութեան յանձնադրու-րը — Տեղեկագիրք — Վարձարանի մը խալը ու արձանագրութիւնը — Նայիլու-պոնեմը։

Բաբել, 8 նոյեմբ. — Երեսի. Ժողովը երկրորդ անգամ որքանութեան պիտի առնէ նախարարութեան այն օրինագիծը, որով կ'արգիլէ արտօնութիւն չունեցող միաբանական վարձարաններու բացումը եւ կամ անոնց չարունակութիւնը Ժողովը նախ պիտի լռէ յանձնադրութիւն ստեղծա-րէր Պ. Բապէն։ Նախարարութեան այդ օրինագիծը զգալի կերպով փոխուած է յանձնադրութիւն կողմէ։ Պ. Բապէն կ'ար-դարացնէ նոյն օրինագիծին անհրաժեշտ սկիզբը եւ կը բացատրէ յանձնադրութիւնը ք-րած փոփոխութեանց նպատակը։ Ինչպէս յայտնի է այդ օրինագիծը պատրաստուեցաւ։ 1901 յուլիս 1ին օրէնքին թիւի կողմը լրացնելու համար։ Պ. Բապէն իր տեղեկա-գրին մէջ կ'ընէ թէ այդ թիւին յայտնի կ'ե-րեւայ։ Համոզուելու համար՝ քառակն է նկատողութեան առնել ընդերակցութեան օրէնքին 13 ու 16րդ յօդուածները որոնք նախատեսած են առանց արտօնութեան կրո-նական միաբանութեան մը հարստութիւնը եւ պատիժները սահմանած են անաստեղ-նեւորուն զէմ։ Պ. Բապէն կը յարէ թէ նոյն օրէնքը արձանագրութիւն մը չի պարտա-կիր այն պարագային համար երբ արտօն-ուած կործանող միաբանութիւնն մը ա-ռանց արտօնութեան հաստատութիւն մը կը հիմնէ եւ կամ այս վերջինս պատկա-նողներն չեն հնազանդիլ փակուած հրա-մանագրերին։ Տեղեկագիրք, օրէնքին այդ թիւին լրացնելու կարեւորութիւնը չեւ-տելու համար, մէջ կը բերէ թիւի ամսա-ր

նին մէկ վճիռը թէ հանրային իշխանու-թիւնները չեն կրնար իրենց իրենց տալ այն տեսակ ձեռնադրութիւն մը զոր օրէ-նրադիր չէ սահմանել։ Տնարգէլ Պ. Բա-պէնի ներկայացուցած օրինագիծը։
«1901 յուլիս 1ին օրէնքին 16րդ յօդ-ուածը ստպէ կ'անդրադարձուի։ — Մա-նաւորած պատիժներուն պիտի ենթար-կուին անոնք որ առանց 13րդ յօդուածին արձանագրած արտօնութիւնը ունենալու, բռնակ կամ վարեն միաբանական հա-տատութիւն մը ինչ հանգամանք որ ու-նենայ, միաբանութեան կամ երրորդ ան-ձի մը պատկանի եւ մէկ կամ եւեկ միա-բաններէ բաղկանայ։ Անոնք որ չարունակ-կեն մասնակցիլ հաստատութիւնն մը, որուն փակումը հրամարումն է 13րդ յօդուածին։ Անոնք որ վերջորեայ արձանագրութեան նշանակած հաստատութեան մը կազմակեր-պութիւնը կամ յանձնաձեռնը նպատակա-րեն»։

—Երթական քնիւր հրաւիրեց Տնարքի թաղապետական Խորհուրդը որ վերջից «Քրիստոնէական Ան-Ներտուան վարձա-րան» արձանագրութիւնը այն վարձարա-նին վրայէն, որ 1893ին աշխարհակալացած է եւ այսօր ծանով է «Շախ հրապարակ վարձարան» անուովը, նաեւ զրան վրայ համարած քաղէ խալ մը։ Թաղապետական Խորհուրդը վիճարարութիւն կատարելէ ետքը որոշեց որ արձանագրութիւնը փոխուի եւ ասիկ վերջը ստպէ ըլլալ։ — «Թաղային արական վարձարան», իսկ թաղային մնայ, Թաղապետական Խորհուր-դը միանգամայն ստուար մեծամասնու-թեանը ընդունեց Մեմբիւր ար Տնարքի մայրապետներու խնդրագիրը, որով կ'ա-ռաջարկէին նախնական վարձարանը Իս-լական չըմալակներու մէջ, առաջը տանել եւ կամ հակադիմա ուսական համաձայն ցոյցի մը։

ՀԱՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԱՌԻԿԻԻ
Հանուցումներ — Պ. Յիմպիլի յայտա-բարութիւնը — Մասնակցութիւն արշա-նուցումներ։

Լոնտոն, 9 նոյեմ. — Բաղձային նախա-բար Պ. Յիմպիլին, պատանայակալ զը-րար որ հարցումն մը, յայտարարեց թէ Պիւրիթանի եղած փախուցութիւնը, լա-ւեւ ընդհանուր կանոն, կը կատարուի մէկ երկուրդը զբաւով եւ մնացածն ալ, արմիքով, անասունով եւ այլն, որպէս զի փոխաւորութիւնները պարտաբերու հաստատան յատկանքին, եւ ազգայն-ներու պարեմաւորումը սպառնալու։ Եւ-չեւեր ու շարիւրներ իրեն իսկական արեւ-րագրած են իրենց ներկայացուած պատ-րաստ աղերսագիր մը։ Նայիլուպոնները կը յարեն թէ օրէնքին համաձայն գործած են, ստորագրելով աղերսագիր մը որ արգի-ւտուած չէ։ Եւսի երկուրդուր Միւսէնէնք Շարուի իր քանդ հարեւանութիւնը համար մէջ կը բերէ 1873ին պետական Խորհուրդին սա վճիռը Էքսի արքայականութիւն նկատուի։

«Թէեւ երկուրդուրները իրաւունք ու-նին հանրապետութեան նախագահին մա-տուցանել իրենց դիտողութիւնները այն աշխարհական խնդիրներու մասին, որոնք իրենց կարծիքով կ'ընտանան չափերը կը դաշին, եւ թէեւ կրնան, իրեն քաղա-քային, այդ դիտողութիւնները աղերսա-րգի ձեւով ներկայացնել իշխանութեան, կամ հրապարակի, բայց աստիճան հոլուա-կան թուգովը չեն կրնար ընել»։

ԱՆԻՊԱԿԱՆ ԵՆ ԲՈՒՄԱՆԱԿԱՆ
Վիլիսիլ կայսեր այցելութիւնը — Անգլիոյ լաղիքիմեմբիւր կարծիք — Գերմանիոյ կայս-ր ու գերման ժողովուրդը։

Լոնտոն, 7 նոյեմբ. — այն միջոցին երբ Վիլիսիլ Բ. Գերմանիա կը ժամանէ, կա-րելի է ստպէ անփոփոխ անդլական մա-տուցանել ընթացքը։ — Բաղադարէր է գերման վեհապետին եւ զուգարար անոր քաղաքականութեանը նկատումը։ Իսկ յայտնի կերպով ցուրտ ընթացք մը ունի գերման ժողովուրդին հանգիւ։ Թալլի գրկելով Վիլիսիլ Բ. անձնական նկարա-գիրը կ'ըսէ։

«Անգլիացիները պէտք չէ մոռնալ թէ Վիլիսիլ Բ., իրեն Գերմանիոյ կայսրը, ինքզինքը նուիրած է Գերմանիոյ։ Կա-րելի չէ իրեն քարեկա ական նկատել Գերմանիոյ ընթացքը հանգիւ Անգլիոյ։ Անգլիացիները իշխանութեան չունին Գեր-մանիոյն զէմ, քրեակալութիւն չունին եւ կը նողկան այդ բանին, իսկ յուսալի չէ նկատուի որ մոռնան ցամաքային եւ-րոպայի եւ մասնաւոր Գերմանիոյ մէջ տիրող անկախութեանը շարունակին Արիւիլի պատրաստութիւն աստիճան Գերմա-նիոյ մասին զխոսքը թէ գործ ունինք այն տեսակ տերութեան մը հետ որ միշտ ցոյց տուած է մեր չանքերուն անհաւան-քայլը իրեններուն հետ։ Վիլիսիլ կայսեր մեր մաղկած բարի գոյուտու պէտք չէ ենթարդիլ այս որ գերման կատարակու-թեան հետեւած քաղաքականութիւնը պի-տի ընդունուի եւ կամ թէ անտարբերու-թեանը պատճառ պիտի ըլլանք անոր ա-յալայ զարգացումին։

Սրաւսր, առանց այնքան անպա-րկալու, կ'ընէ։
«Մենք բարի կ'ուզենք գերման ժո-ղովուրդին համար եւ երկուրդի պիտի ըլ-լանք օգնելով անոր հետ, ուր կրնանք։ Փոխադարձ վստահութեան մը հայր հի-մուած գործակցութիւն մը երկու ժողո-ւրդերին ալ շահուող պիտի ըլլալ։ Երբեմն շինակցութիւնը երեք տարի առաջինս վիճակի չունի, եւ Գերմանիա եթէ վ-երջապէս մնայ, շատ վրդովող ու անորդ կ'ընէ մը պիտի ընենք։ Գալով մենք, մեր միշտ քաջակցիւր պիտի կրնանք գտնել։ պատճառը Գերմանիան է որ մեզի բարեկամութիւն ցոյց տուող տերութեանց գործակցութեան կը փափաքեն»։

Սեբերագոր այնպէս կը կարծէ թէ Վիլիսիլ կայսեր ուղեւորութեան նպատակն է Անգլիոյ անկալութիւնը ձեռք իրելը շնորհաւասին թղթատար նոր հաստա-տուիլը երկաթուղիով մը փոխադրելու համար։ Նոյն թիւթը կը յարէ թէ Գեր-մանիա իր ձեռնարկին մէջ պիտի յաջողի, եթէ կարենայ Անգլիոյ անկալութիւնը ձեռք իրելը իր ծրագրին զորագրու-թեանը համար, վստի զի այդ առիթի իւրեւրոյ պահանջումները կան։ Սեբերագոր կը յարէ թէ Անգլիոյ նախարարները եթէ անգիլ տան, Անգլիա պիտի վնասուի իւր-սիւր ու Ֆրանսիոյ հետ իր ունեցած յա-րաբերութիւններուն մէջ։ Սեբերագոր կը յայտնէ թէ Գալիֆոր միջոց մը պիտի դնան որ Անգլիա չիմանէ այդ գործին մէջ, որ

ՊԻՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆ
Շանկայի պարզութիւնը — Տեղեկագիր նա-մանակութիւնը — Անգլիոյ մարտնա-ւարտութիւնը։

Բաբել, 7 նոյեմ. — Լոնտոնի մէջ հրա-տարարուած կէս-պատանական զինջող մը կ'ընէ թէ Տեղեկութիւնները որքան են իրենց գիտեցողները եւ քաղէ Շանկային եւ թէ համաձայնութիւնը անկախարար կը կատարուի շահակց Տեղեկագիր միջին։ Սեբերագոր համար եւ որ եւեկ-Չէլ զու-րկերուն մէջ անգլիական մարտնաւորութե-թիւնը շատցած է Շանկայի առջեւ վեց հատ կան, Հան-Բէլու չորս եւ վու-Սունի չորս, այսինքն 14 մարտնաւոր-վեց հատ ալ Շանկայ համակու վրայ են։ Սե-Չունի եւ Լուի վերջին զեղեցիկը պատրուակ եղած են այդ նաւակին ցոյ-ցին, որուն նպատակն է, կ'ըսուի անգ-լիական չըմալակներու մէջ, առաջը տանել եւ կամ հակադիմա ուսական համաձայն ցոյցի մը։

ՀԱՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԱՌԻԿԻԻ
Հանուցումներ — Պ. Յիմպիլի յայտա-բարութիւնը — Մասնակցութիւն արշա-նուցումներ։

Լոնտոն, 9 նոյեմ. — Բաղձային նախա-բար Պ. Յիմպիլին, պատանայակալ զը-րար որ հարցումն մը, յայտարարեց թէ Պիւրիթանի եղած փախուցութիւնը, լա-ւեւ ընդհանուր կանոն, կը կատարուի մէկ երկուրդը զբաւով եւ մնացածն ալ, արմիքով, անասունով եւ այլն, որպէս զի փոխաւորութիւնները պարտաբերու հաստատան յատկանքին, եւ ազգայն-ներու պարեմաւորումը սպառնալու։ Եւ-չեւեր ու շարիւրներ իրեն իսկական արեւ-րագրած են իրենց ներկայացուած պատ-րաստ աղերսագիր մը։ Նայիլուպոնները կը յարեն թէ օրէնքին համաձայն գործած են, ստորագրելով աղերսագիր մը որ արգի-ւտուած չէ։ Եւսի երկուրդուր Միւսէնէնք Շարուի իր քանդ հարեւանութիւնը համար մէջ կը բերէ 1873ին պետական Խորհուրդին սա վճիռը Էքսի արքայականութիւն նկատուի։

«Թէեւ երկուրդուրները իրաւունք ու-նին հանրապետութեան նախագահին մա-տուցանել իրենց դիտողութիւնները այն աշխարհական խնդիրներու մասին, որոնք իրենց կարծիքով կ'ընտանան չափերը կը դաշին, եւ թէեւ կրնան, իրեն քաղա-քային, այդ դիտողութիւնները աղերսա-րգի ձեւով ներկայացնել իշխանութեան, կամ հրապարակի, բայց աստիճան հոլուա-կան թուգովը չեն կրնար ընել»։

ԱՆԻՊԱԿԱՆ ԵՆ ԲՈՒՄԱՆԱԿԱՆ
Վիլիսիլ կայսեր այցելութիւնը — Անգլիոյ լաղիքիմեմբիւր կարծիք — Գերմանիոյ կայս-ր ու գերման ժողովուրդը։

Լոնտոն, 7 նոյեմբ. — այն միջոցին երբ Վիլիսիլ Բ. Գերմանիա կը ժամանէ, կա-րելի է ստպէ անփոփոխ անդլական մա-տուցանել ընթացքը։ — Բաղադարէր է գերման վեհապետին եւ զուգարար անոր քաղաքականութեանը նկատ

